

Warszawa, 16 listopada 2017 r.

Laudacja
dla prof. Jerzego Zajadło
Laureata Nagrody im. Edwarda J. Wende

Szanowni Państwo,

Przypadł mi w udziale zaszczyt wygłoszenia laudacji dla Laureata tegorocznej edycji Nagrody im. Edwarda J. Wende. Przygotowując się do niej, myślałem o kryteriach, którymi kieruje się Kapituła i zwróciłem uwagę na frazę „za szczególne dokonania na polu krzewienia i podnoszenia kultury prawnej”. Słownik synonimów wśród słów oznaczających to samo, co „krzewienie” podaje słowo „adwokatowanie”. Zatem tegorocznego Laureata, choć nie jest adwokatem, można by nazwać adwokatem kultury prawnej.

Według osób, które mają przywilej znać Profesora prywatnie, jest on osobą, do której otoczenie lgnie, choć on sam nie jest typem lwa salonowego, nie lubi brylować, zachowuje dystans. To widać także podczas jego publicznych wystąpień. W dyskursie nie zajmuje głosu jako pierwszy, słucha uważnie swoich poprzedników, by potem użyć druzgocących argumentów na podsumowanie dyskusji.

Znany jest także z bezpośredniości w przedstawianiu swoich racji. Daniel Passent, recenzując zbiór tekstów prof. Zajadło „Felietony gorszego sortu”, napisał, że są one „bezczelnie smaczne nawet dla beczelnie wymagających czytelników”. Pan Profesor nazywa rzeczy po imieniu i prowadzi z odbiorcą – słuchaczem lub czytelnikiem – dialog jak równy z równym, nie spoglądając z góry ani nie pochylając się z troską. Media doceniają prof. Zajadło jako publicystę i komentatora, a on nie zawodzi czytelników.

Jest genialnym wykładowcą, którego słuchają studenci polsko, niemiecko i angielskojęzyczni, bo w tych językach Profesor potrafi przekazywać swoją wiedzę.

Przyglądając się imponującemu dorobkowi naukowemu Jerzego Zajadły, można sobie stworzyć obraz szacownego profesora, ukrytego w labiryntach biblioteki. A jednak jest to postać niezwykle barwna i zaskakująca. Mało kto wie, że wystąpił w epizodzie w filmie Olafa Lubaszenki „Sztos” (1997).

Jakie są dokonania naukowe i publicystyczne prof. Zajadło, które sprawiły, że się dziś tu zgromadziliśmy?

Jerzy Zajadło jest profesorem zwyczajnym na Uniwersytecie Gdańskim, kierownikiem Katedry Teorii i Filozofii Państwa i Prawa tegoż Uniwersytetu, a także członkiem-korespondentem Polskiej Akademii Umiejętności. Zajmuje się filozofią i teorią prawa oraz prawami człowieka. Jego zainteresowanie współczesną niemiecką filozofią prawa rozpoczęło się w 1985 roku, gdy przebywał na stypendium Alexandra von Humboldta na uniwersytecie w Kolonii, pod opieką prof. Klaus Sterna. W 1987 r. ukończył aplikację sądową w Sądzie Wojewódzkim w Gdańsku i zdał egzamin sędziowski, jednak zdecydował się na karierę *stricte* naukową. Chwilę później nadszedł jednak okres transformacji ustrojowej, który był dla prawników ciekawym i szczególnym wyzwaniem. W przypadku Profesora Zajadło zaowocowało to praktyką w sferze prawa ubezpieczeniowego – w latach 1990-1996 pełnił funkcję przewodniczącego Rady Nadzorczej Sopockiego Towarzystwa Ubezpieczeniowego „Hestia Insurance”. Praca w praktyce przełożyła się na inne spojrzenie na ukochaną przez niego dyscyplinę naukową – teorię i filozofię prawa. Widać to w jego dorobku naukowym.

W 2001 roku Jerzy Zajadło uzyskał stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych na podstawie monografii *Formuła Radbrucha. Filozofia prawa na granicy pozytywizmu prawniczego i prawa natury*, a już w 2005 Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski przyznał mu tytuł naukowy profesora.

I właśnie wtedy nasz Laureat uznał, że do kierowania Katedrą Teorii i Filozofii Państwa i Prawa potrzebuje dodatkowej wiedzy. Rozpoczął zatem studia filozoficzne dzienne na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego i – jako profesor tytularny – usiadł w jednej ławce ze studentami. Można sobie tylko wyobrazić zdziwienie egzaminujących, przed którymi wykazywał się swoją wiedzą w drodze do magisterium z filozofii. Nie trzeba podkreślać, że uzyskiwał najlepsze wyniki na swoim roku.

Profesor Jerzy Zajadło filozofię traktuje jak narzędzie wzbogacające tradycyjny warsztat metodologiczny prawoznawstwa, interesuje go bowiem taka filozofia prawa, która formułowana w obszarze szeroko pojętej jurysprudencji, ma wymiar praktyczny a nie wyłącznie spekulatywny i, wbrew wszelkim pozorom, może się przydać prawnikom (sędziom, prokuratorom, adwokatom, radcom prawnym, notariuszom i innym) w ich bieżącej pracy. Zakłada on, operując terminologią Immanuela Kanta, że prawnik powinien posługiwać się nie tylko rozumem teoretycznym (czyli wiedzą z zakresu teorii prawa i poszczególnych dogmatyk prawniczych), lecz także rozumem praktycznym (czyli etyką prawa i etyką

prawniczą). Ten ostatni nabiera szczególnego znaczenia zwłaszcza tam, gdzie napotykamy na tzw. trudne przypadki, gdzie prawnictwo przestaje być tylko „rzemiosłem” stosowania i interpretacji norm, staje się „sztuką” wyboru pomiędzy moralnym dobrem i złem. Filozofia prawa nie daje prawnikom gotowych rozwiązań, może jednak wskazać możliwe drogi wyboru. A Profesor Jerzy Zajadło ułatwia nam kroczenie tymi fascynującymi ścieżkami filozofii prawa. Na Uniwersytecie Gdańskim Profesor Jerzy Zajadło kierował Zakładem Praw Człowieka, obecnie jest kierownikiem Katedry Teorii i Filozofii Państwa i Prawa oraz kierownikiem Studiów Doktoranckich w Zakresie Prawa. Wychował wielu uczniów, magistrów prawa, doktorów nauk prawnych, a czterech z nich jest już także profesorami.

Jest autorem ponad trzystu opracowań naukowych, monografii i artykułów oraz haseł encyklopedycznych. W 2017 roku wydał książkę „Sędziowie i niewolnicy. Szkice z filozofii prawa”, a także fascynujący zbiór artykułów pt. *Felietony gorszego sortu. O Trybunale Konstytucyjnym i nie tylko*, w których jawi się nam Profesor jako wrażliwy humanista i strażnik wartości, które są tak ważne we współczesnych demokratycznych państwach prawa.

A wymienione prace to tylko jego autorskie książki, bowiem jest także redaktorem i współautorem licznych prac zbiorowych.

Był redaktorem naukowym serii wydawniczej „Współczesna Niemiecka Filozofia Prawa” oraz anglojęzycznej „Law: The Basic Concepts”, a obecnie współtworzy z Ośrodkiem Badawczym Adwokatury „Bibliotekę Palestry”, redagując fascynującą serię wydawniczą „Horyzonty Filozofii Prawa”.

W ramach tego projektu ukazały się do dziś już cztery tomy – poświęcone kolejno wybitnym filozofom prawa, jakimi są: Gustaw Radbruch – 2016; Carl Schmitt – 2016; Lon L. Fuller – 2016; Hans Kelsen – 2017. Kolejne są już zaplanowane, ale jakie to będą nazwiska, niech jeszcze pozostanie niespodzianką.

Seria jest ważnym wkładem Adwokatury w rozwój nauki prawa. Młodym adeptom zawodu ma służyć do kształtowania ducha, rozwijania wiedzy i wrażliwości prawniczej oraz ogólnoludzkiej. Z kolei dla doświadczonych prawników ma być natchnieniem do codziennych zmagania w imię obrony praworządności i ochrony praw klientów oraz do głębokiej refleksji nad własnym losem i sensem pracy. Taką rolę spełnia bowiem filozofia wobec człowieka, a filozofia prawa wobec prawnika. Niech więc seria wydawnicza „Biblioteka Palestry: Horyzonty Filozofii Prawa” będzie intelektualnym „okrętem flagowym”, a dla współczesnego humanisty i prawnika ważną, codzienną inspiracją.

Warto także wspomnieć o tym, że prof. Zajadło jest laureatem wielu prestiżowych nagród i wyróżnień, w tym cennej dla niego Nagrody Naukowej Miasta Gdańska im. Jana Heweliusza.

Otrzymał wiele indywidualnych i zespołowych nagród Rektora Uniwersytetu Gdańskiego. Za swoją działalność dydaktyczną i organizacyjną został w 2007 roku uhonorowany nagrodą im. Krzysztofa Celestyna Mrongowiusza „Nauczyciel Roku”, a także Srebrnym Krzyżem Zasługi i Medalem Komisji Edukacji Narodowej. W uznaniu jego działalności naukowej został w 2015 roku przyjęty w poczet członków Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie. Dziś zaś, gdy poznaliśmy decyzję Kapituły Nagrody im. Edwarda J. Wende, pozostaje nam tylko złożyć Panu Profesorowi Jerzemu Zajadło najserdeczniejsze życzenia wielu jeszcze znakomitych osiągnięć i przedsięwzięć naukowych, a co najważniejsze aby – jak dotychczas – pozostawał wierny filozofii w ogólności, filozofii prawa w szczególności!